

50. sayının esbâb-ı mûcibesi

Devrimci Marksizm Yayın Kurulu

Elinizde tuttuğunuz sayı dergimizin hayatında bir kilometre taşı. 16 yıllık bir serüvenden sonra 50. sayımızı çıkarmış bulunuyoruz. *Devrimci Marksizm*'in doğuş öyküsünü Yayın Kurulu'muzun 28-29. sayıda derginin 10. yıldönümünü değerlendirmek amacıyla kaleme almış olduğu yazının ilk paragraflarından öğrenelim:

Elinizde tuttuğunuz *Devrimci Marksizm* dergisi bu yıl 10 yaşında. İlk kez 2006 yılının Kadıköy'de kutlanmakta olan 1 Mayıs'ında dağıtımına çıkmıştı. Çalışma odalarından matbaaya, oradan kitapçı raflarına ve nihayet evlere giden akademik teori dergilerinden farklı olarak, militan bir teori dergisi sıfatıyla *Devrimci Marksizm* sokakların çocuğu olarak açtı hayata gözlerini. Marx'ın Feuerbach üzerine tezlerinin on birincisine ilk ilkesi olarak inanıyordu çünkü: "Filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamakla yetindiler; oysa asıl önemli olan dünyayı değiştirmektir." Marksist teorinin esas değerini başta işçi sınıfı olmak üzere, kapitalist toplumu ortadan kaldırmak için mücadeleye girişen bütün toplumsal sınıf ve katmanların eylem kılavuzu olmaktan aldığı bilinci bu derginin hep yönlendirici ilkesi oldu.

Devrimci Marksizm dergisi, küçük bir Yayın Kurulu ile yola çıktı. Uzunca bir süre de o küçük Yayın Kurulu taşıdı dergiyi. Başlangıçta çevresinde birikmiş olan bir danışma ağı vardı. Sonra o ağ gevşedi. Kimi arkadaşımız bu tür çabalardan uzaklaştı, özel hayatın derinliklerine geri döndü. Kimi devrimci politikaya ve teoriye sırt çevirdi. Ama derginin canlı bir Marksizmi ayakta tutma çabası epeyce bir süre sonra bir atılım yapmasına imkân verdi. Yayın Kurulu genişledi ve daha önemlisi kurumsallaştı. Şimdi, yeniden, ikinci bir kez ileri doğru bir atılım yapıyor dergi. Yeniden daha geniş bir kozanın, bir tartışma ve danışma ağının içine yerleşiyor. Taze kanın takviyesiyle daha da güçleniyor. Yarın daha da geniş aydın çevreleriyle, en önemlisi genç kuşaklarla buluşacağına inanıyoruz.

Bu on yıllık faaliyetimiz sırasında çeşitli kayıplarımız oldu. İlk danışma ağını-

zın genç kuşaktan temel direği olan Sevilay Kaygalak arkadaşımızı, 2007 yılında, Adana-Mersin yolunda yaşanan elim bir kaza sonucunda, daha “yolun yarısında”, 35 yaşında yitirdik. Sonra 2013 yılında, derginin henüz sadece dostu olan yine genç kuşaktan Taner Yelkenci’yi hiçbir katkısını alamadan bir kalp krizinden 42 yaşında yitirdik. En büyük kaybımız ise derginin başlangıçta Yayın Kurulu’nda değil ama Danışma Kurulu’nda yer alan, daha sonra da yazılarıyla katkı veren yoldaşımız, dostumuz, hocamız Nail Satlıgan oldu. Taner ile çok yakın bir tarihte, uzun bir hastalıktan sonra aramızdan ayrıldı. Üçünü de büyük bir sevgi ve özlemle anıyoruz.¹

Bu tanıtıma bugün iki noktayı eklersek tabloyu tamamlamış oluruz. Birincisi, kayıplarımız hanesine Atlen Yıldırım’ın adını eklemek çok değerli bir yoldaşı anmak bakımından doğru olur. Yukarıdaki satırların yazılmasından kısa süre sonra, 2016 Nisan ayında yitirdiğimiz Yıldırım, hiçbir zaman dergimizin yayın veya danışma kadrosunda bulunmadı ama Devrimci İşçi Partisi ile hayatının olgunluk aşamasında kurulan beraberliği erken bir yaşta, henüz 57 yaşında iken sona ermeseydi, muhtemelen bugün bu yazıyı yazan Yayın Kurulu’nda görev yapıyor olacaktı. Atlen yoldaşımız ölümünden bir süre önce dergimizin faşizm temasını derinlemesine işlemesi tavsiyesinde bulunmuştu. Sadık okurlarımız bu önerinin ne kadar isabetli olduğunu dergimizin daha sonraki sayılarında bu temaya ne kadar yaygın yer verdiğini hatırladıklarında daha da iyi takdir edeceklerdir.

Yayın Kurulu ve daha geniş danışma ve katkı kozası açısından ise *Devrimci Marksizm* 2016’dan bu yana büyük atılımlar yaptı. Yayın Kurulu üye sayımız iki katına yükseldi. Üstelik, tam da yukarıda bir dilek olarak belirtilen gençlik aşısı perspektifine uygun olarak gittikçe daha genç kuşaktan yoldaşlarımız katıldı kurula. Ama genişlememiz bununla da kalmadı. Daha geniş fikir alışverişi ve katkı çevremiz açısından da büyük bir atılım yaptık ve çeşitli kuşaklardan arkadaşlarla *Devrimci Marksizm* Kolektifi adı altında oluşturduğumuz bir kurulda derginin değerlendirilmesi ve planlanması bakımından çok yakın bir işbirliğine giriştik. Bugün denebilir ki, 2006’da ilk yola çıktığımızdaki editoryal kapasitemiz dörde katlanmış bulunuyor. Tabii bu aynı zamanda yazar sayımızın da günden güne artması anlamına geliyor. Bu yazarların arasında teorik yazı faaliyetine katılma bakımından yaşı çok genç yoldaşlarımız da mevcut. Öyleyse, genel bir bakışla, *Devrimci Marksizm*’in başarılı bir güzergâhtan geçerek günümüze ulaştığını söyleyebiliriz. Bir dergi 16 yıl ve 50 sayı boyunca ciddi bir aksama olmadan yayınlanmanın yanı sıra aynı zamanda editör ve yazar kadrosunu böylesine genişletebiliyorsa bundan kıvanç duymamak mümkün değildir.

50. sayının anatomisi

Şimdi bu yazının esas konusuna, yani 50. sayımızın “esbâb-ı mûcibesi”ne geçebiliriz. Esbâb-ı mûcibe yani varlık nedeni. Okurlarımız “İçindekiler” sayfasında bir bütün olarak dosyaları ve yazıları gözden geçirdiklerinde fark etmişlerdir ki, her ne kadar birden fazla dosyamız varsa da (iki yeni yazarımızın kaleme aldığı leziz bir kitap değerlendirmesi dışında) bu sayının bütün yazıları birbirleriyle bağlantılıdır, sayının tamamı tek bir kaygının veya amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak

¹ Yayın Kurulu, “*Devrimci Marksizm*’in 10 Yılı—devrimci Marksist teorinin 30 yılı”, *Devrimci Marksizm*, sayı 28-29, Güz-Kış 2016, s. 14-15.

tasarlanmıştır. 50. sayımız bu bakımdan bir ilktir. Amacı da *Devrimci Marksizm* dergisinin adına da yansıyan yaklaşımını, metodunu, genel tezlerini solda var olan öteki akımlardan ayıran noktaların berraklaştırılmasıdır. Başka bir şekilde söylenecek olursa bu sayı şu soruya yanıt vermektedir: Biz neden 50 sayıdır ısrarla dünyayı ve çağımızın düşünce hayatını Marksist metodu kullanarak anlamaya ve açıklamaya çalışıyoruz? Neden günümüzde sol cemahta çok gözde olan başka akımlar değil de Marksizm? Bir başka ifadeyle, bu sayı *Devrimci Marksizm* dergisinin başka düşünce akımlarıyla arasındaki sınır taşlarını işaretliyor, bunu Marksizmin dünyayı kavrama ve değiştirme bakımından o akımlar karşısında üstünlüğünü ortaya koyarak yapmaya çalışıyor.

Böyle bir çaba, 19. yüzyılda da 20. yüzyılda da anlamlı olurdu. Marx ve Engels *Komünist Manifesto*'nun 3. bölümünü böyle bir çabaya hasretmişti: komünizm dışındaki sosyalist hareketlerin eleştirisi. Ya da Engels'in ütopyik sosyalizm ile bilimsel sosyalizm konusunda yaptığı klasikleşmiş karşılaştırma yine aynı türdendir. Lenin, *Ne Yapmalı?*'da ve başka çalışmalarında Bolşevizmin (devrimci Marksizmin) dışında kalan başka sosyalist ve devrimci akımlarla kendi kavrayışının farkını göstermiştir. Daha ilerideki yıllarda buna, geçmişte baş müttefik gibi görmüş olduğu Kautsky tipi Marksizmle farkların ortaya konulması gerekliliği katılacaktır (*Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky* risalesi). Trotskiy, sadece sosyal demokrasi ve Stalinizmle değil, Rusya ve İspanya vesilesiyle anarşizmle, Marksist hareketi yeniden inşa kavgasında ise orta yolculuğun (ya da merkeziliğin) çeşitli tonlarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Aslında bu, her çağda her düşünce akımı için gerekli bir faaliyettir. Marksizm gibi teori ile pratiğin birbirinin önkoşulu olarak tanımlandığı, ikisinin diyalektik bir birliği üzerinde yükselen bir akım söz konusu olduğunda bu daha da büyük önem kazanır çünkü bazı teoriler insanlığın kurtuluşunun önünü açarken bazıları felaketin kapılarını zorlamaktadır!

Evet, her akım için her çağda bir gerekliliktir bu ama bugün Marksizm için yakıcı bir görevdir. Zira Marksizm *Komünist Manifesto*'nun 1848'de yayınlanmasından itibaren, var olan sosyo-ekonomik ilişkileri değiştirmek isteyen toplum katmanları ve genel olarak aydınlar arasında kendine gittikçe daha çok taraftar bulma ve 1917 Ekim devriminden sonra sömürge ülkelere de yayılarak dünya çapında bir hegemonya kurma başarısını gösterdikten sonra, en az son 40 yıldır, hatta yarım yüzyıldır solda yepyeni düşünce akımlarının ana hedefi haline gelmiştir.

Bugün *Manifesto*'dan bu yana geçen yaklaşık 175 yıllık tarih diliminde itibarının belki de en düşük olduğu dönemden geçmektedir. Bu yarım yüzyılda bir dizi düşünce ekolü ve bunlara yaslanan bir dizi politik akım, postmodernizmden sol liberalizme, post-Marksizmden post-Fordist ekole ve postkolonyalizme, Marksizmi neredeyse baş düşman bellemiştir. Sınıf mücadelesi bütünüyle demode bir kavram olarak düşünülmekte, devrim tarihin kendi yatağında akıp gitmekte olan seyrini saptıran bir "toplum mühendisliği" olarak görülmekte, emperyalizm geçmişte kalmış kaba bir kavram olarak dolaşımdan çıkarılmakta, ezilen ve sömürülen sınıflar ve yoksulluk ve sefaletle mahkûm edilmiş devasa kitleler için (göçmenler gibi başka bir sorunsal içinde ele alınan bazı istisnai kategoriler dışında) çözüm aramak "yoksulluk edebiyatı" olarak küçümsenmektedir.

Bu tutum sadece nevezuhur bir kuşağın ürünü olmamıştır. Foucault, Derrida, Deleuze, Baudrillard, Lyotard, Spivak, Butler, Rorty, Hardt gibi “kariyeri”ni anti-Marksizm üzerine inşa etmiş bir dizi teorisyenin yanı sıra, vaktiyle kendi ülkesinde hatta uluslararası alanda Marksizmin çeşitli eğilimlerini temsil eden bir dizi teorisyen de bu çabaya katılmıştır: Antonio Negri, Ernesto Laclau, Chantal Mouffe, Stuart Hall, Stanley Aronowitz ve benzeri uluslararası isimlere dileyen Türkiye’den sayısız eski Marksist teorisyen ve siyasi lideri ekleyebilir. Sadece aydınlar değil, koskoca siyasi parti ve hareketler Marksizmi terk ederek postmodernist-sol liberal kırması bir ideolojik-politik doğrultuyu benimsemiştir. Türkiye, Kürt hareketi de dâhil olmak üzere, bu konuda en ileri gitmiş ülkelerden biridir.

Bu yeni konjonktür, 20. yüzyıl sosyalist inşa deneyimlerinin her biri kendine özgü krizlerden geçerek sonunda çöküntüye girmesine paralel ve onunla bağlantılı olarak yaşanmıştır. İşte son 40-50 yıldır ortaya çıkan bu tablo 20. yüzyıl sonu-21. yüzyıl başı dönemin Marksistlerine çok zorlu yeni görevler yüklemiştir.

Devrimci Marksizm’in soy kütüğü

Uluslararası Marksizmin saflarında, bu dünya-tarihsel gelişmeye karşı mücadelede en onurlu yerlerden biri Türkiye soluna aittir. Solun düşünce hayatındaki bu “sil baştan” operasyonu Türkiye’ye 1960-80 arasının dev sınıf mücadeleleri ve toplumsal kavgaları bağlamında giremezdi. Giriş, Türkiye’nin bütün devrimci, sosyalist, komünist hareketlerinin 12 Eylül askerî rejiminin sultanı altında yaşadığı 1980’li yıllarda olmuştur. “Sivil toplumsalcılık” adıyla anılan bir düşünce okulu solda hızla mesafe almaya başlamıştır.

Bu hareketlenme, Türkiye’nin Marksist aydınlarının, başka birçok ülkeden çok daha erken ve çok daha iyi tanımlanmış temellerde ortaya konulan bir karşı atağıyla karşılanmıştır. İlk sayısı 1985 yılı sonlarında yayınlanan *11. Tez* dergisi “Başlarken” yazısında uluslararası solun fikrî dünyasında başlamış olan sarsıntıya değindikten sonra Türkiye solunun yaşadığı düşünsel dönüşümü şöyle tanımlıyordu:

...1980 dönemecinin yarattığı büyük sarsıntının etkisi altında, Türkiye’nin sol düşüncesi de ciddi bir bunalımla karşı karşıya kaldı. Bu bunalım ortamında, eski yanlışların eleştirilmesi gereğinin ardına sığınarak geçmiş kazanımları da reddeden, en temel konularda geçmişin gerisine düşen, kendisini isteyerek ya da istemeyerek tarihsel maddeciliğin dışına yerleştirmeye yönelen bir düşünce akımı doğdu. Sol-liberal, sivil toplum fetişçisi, bireyci bir anlayış sol düşünce içinde yaygınlaştı. Bu anlayış, bulanık ve iyi tanımlanmamış bir sivil toplum kavramından yola çıkarak tüm sorunları bir devlet/sivil toplum karşıtlığı içinde sunmaya çalışıyor: bu süreç içinde toplumsal sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkiler de tümüyle geriplanda kalıyor. Türkiye’nin başlıca sorunlarından biri olan demokratikleşme “sivil toplumun kuruluşu” ile karıştırılıyor; böylece demokrasi ile “piyasa ekonomisi”, giderek demokrasi ile kapitalizm ayrılmaz biçimde birbirlerine bağlanıyor. Kısacası, sınıflar ve sosyalizm bu akımın gündeminde yerini bulamıyor.²

Bu pasajda yapılan “sol liberalizm” kavramlaştırması Türkiye’de bir ilktir. Bil-

2 “Başlarken”, *11. Tez*, sayı 1, Kasım 1985, s. 6-7.

diğimiz kadarıyla aynı şey dünya için de geçerlidir. Birçok ülkede bu yeni yönelişe karşı hazırlığın ve çevikliğin Türkiye’den geri kalması, postmodernizmin değil ama sol liberalizmin uzun süre doğru ve yeterince sağlam bir sınıflandırma içinde tanımlanamamasına yol açmıştır. Mesela Fransa’da bu sola on yıllar boyu “ikinci sol” denmiştir. Latin Amerika Marksistleri, bu akımları hâlâ “demokrasiye yatkın sol” türü bir terimle anmaktadır.

11. Tez, değişik siyasi akımlara bağlı, farklı eğilimlerden Marksistleri, pratikle bağları sınırlı Marksist akademisyenlerle bir araya getiriyordu. Türkiye Marksizminin tarihinde belirli bir uğrakta çok önemli bir rol oynamış olmakla birlikte, Marksist teorinin 1980’li yıllarda bu topraklardaki kalesi rolünü üstlenmiş olan bu dergide bile 1991’de Sovyetler Birliği’nin çözülüşü birçok Yayın Kurulu üyesini sarstı, *11. Tez* 1992’de yayınını durdurmak zorunda kaldı.

11. Tez’in kuruluşunda devrimci Marksistler önemli bir rol oynamıştı. Zamanla *11. Tez*’in sol liberalizme ve ona akraba diğer akımlara karşı verdiği mücadeleyi *Sınıf Bilinci* (1988-1999) ve onun yayınına son vermesinden bir süre sonra çıkan *Devrimci Marksizm* (2006’dan günümüze) dergileri üstlendi. Başka hiçbir akım sol liberalizmle mücadele etmedi demiyoruz. *11. Tez*’in “Başlarken” yazısında savunulan perspektiften bunu sadece bu iki dergi yaptı diyoruz. Buna biraz sonra döneceğiz.

Devrimci Marksizm’in öncülü olan *Sınıf Bilinci* 1988’de yayına başladığında *11. Tez* henüz hayatının baharını yaşıyordu. Bu yüzden *Sınıf Bilinci* başlangıç aşamalarında dikkatini Marksizmin ve Marksist hareketin başka alanlarına yöneltecekti. Ancak 1992’de *11. Tez* kapanınca *Sınıf Bilinci* soldaki liberalizmle mücadeleyi de üstlendi. Buna karşılık *Devrimci Marksizm*, daha yayına başlarken bu meseleyi de gündemine yazıyordu. Anılan akımlar, dergimizin çıkışında yayımlanan “Başlarken” yazısında, neoliberalizm ve küreselciliğin son on yıllarda burjuvazinin ana stratejisi olduğu belirtildikten sonra şöyle tasvir ediliyordu:

... sivil toplumculuk-sol liberalizm, post-Marksizm, post-modernizm, post-Fordizm, küreselcilik ve diğerleri de bunun soldaki yankılarıdır. Teorik ve felsefi temelleri bakımından farklı olan bütün bu ekollerin iki ortak yanı var. Birincisi, Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle birlikte tarihin sonunu ilan eden Fukuyama’ya soldan yankı yapmalarıdır: Burjuva liberal uluslararası düzen insan ufkunun sınırlarıdır ve hayal edebileceği en az kötü düzendir. Hele Türkiye gibi ülkelerde, bu düzene ulaşmak büyük bir ilerlemedir. Küreselleşmenin ve AB’nin Türkiye’ye demokrasi getireceği konusundaki hayaller bütünüyle bunun ifadesidir. İkincisi, bütün bu teoriler toplumun sınıflara bölünmüş olmasından doğan çatışma ve mücadelelerin toplumların tarihsel gelişmesinde merkezi dinamik olduğunun reddi üzerinde yükselir.³

İşte elinizdeki 50. sayı bütün bu mücadelenin bir bakıma güncel sentezidir: İlk dosyamızı oluşturan yazılar, postmodernizmi, post-Marksizmi, anarşizmin sivil toplumculuşması ve postmodernleşmesi olarak görülebilecek Murray Bookchin düşüncesini ayrıntılı olarak eleştiriyor. Bu sayıya yetişmeyen bazı yazılar, örneğin gayri maddi emeğin emek değer teorisine ilişkin etkileri ile postkolonyalizm ekolu-

3 Yayın Kurulu, “Başlarken”, *Devrimci Marksizm*, sayı 1, Mayıs 2006, s. 8-9.

ne yönelik değerlendirmeler sonraki sayılarımızda yayınlanacak.

Yeni moda akımlar arasında burada ele alınmayanlar var. Bunların elbette en önemlisi sol liberalizm. Bu akımın Türkiye’de en önemli varyant olduğunu söylemek mümkün. Bu sayıda bu konuya ilişkin bir yazının mevcut olmamasının çok basit bir nedeni var: *Sınıf Bilinci* ve *Devrimci Marksizm*’in bütün tarihi bu akımla mücadele içinde oluşmuş bir gündemin çeşitli konular aracılığıyla okurlarına aktarılmasına yaslanmıştır. Bu akıma ayrıca yer ayırmak bize bu bakımdan bütünüyle mükerrer göründü.

Buna karşılık, bu sayımızda çok özel bir yazı Türkiye’ye özgü bir meseleyi büyük bir ustalıkla ele alıyor. Alp Yücel Kaya, Türkiye tarihine bakışta üretim tarzı, sınıflar ve devletin karakteri meselelerine ilişkin büyük çeşitlilik gösteren bir literatürde Marksist yaklaşımlar ile standart burjuva tarihçiliğini birbirinden ayırmakla kalmıyor. Tam da sayının bütün yazılarına damgasını vuran yaklaşımda olduğu gibi, Marksizmin ve solun içinden gelerek burjuva tarihçiliğinin “zalim devlet”/“kerim devlet” ikiliğine tutsak kalan yazarlar ile Marksist yöntemi Türkiye tarihine hakıyla uygulayanları birbirinden ayırmaya girişiyor. Bu yazı kendine özgü konusu dolayısıyla sayının (kitap eleştirisi kaleminin hemen önünde) en sonunda kalıyor. Ama tam İngilizcedeki ünlü “last but not least” (“son olarak ele alıyor olsak da önemi büyük” anlamında) deyiminin kullanılacağı bir durum ile karşı karşıyayız.

Marksizm karşıtı akımların pratiğin sınavında encamı

Bu yazıda son moda teorileri tartışacak değiliz. Bunların her biri, 50. sayının çeşitli yazılarında yer alıyor ya da önümüzdeki sayılarda incelenecek ve eleştirilecek. Ama burada bir meseleye kısaca değinmek isteriz. Her teorinin nihai doğruluk ölçütü pratiktir. Hayatın gerçekleri ile başa çıkamayan, olgular tarafından yadsınan teorilerin birer fanteziden öteye geçemeyeceği açıktır. Peki sözünü ettiğimiz moda teoriler, pratik hayatın sınavında nasıl bir performans sergiledi?

Bu konunun çok çeşitli boyutları dergimizde yayınlanmış birçok yazıda ayrıntısıyla ele alınmış olduğu için burada tam bir bilançoya ihtiyaç yok. Önce genel durumu kısa ve yalın tarzda belirtelim: Gerek Türkiye’de gerekse dünyada son yarım yüzyılın büyük olayları Marksizm karşıtı akımların iflasıyla sonuçlandı.

Türkiye’de büyük sınav son 20 yılda yaşandı. AKP iktidarı, sol liberalizm ve Türk usulü postmodern düşüncenin merkezinde yer alan “merkez-çevre” ve “devlet-sivil toplum” kavram ikililerinin, onlardan türeyen bürokratik oligarşi heyûlasının, daha modern döneme ait küreselleşme ve Avrupa Birliği’nin Türkiye’nin demokrasi yoksulluğuna çare olacağı fikrinin vb. neredeyse laboratuvar türü mükemmel bir test alanı oldu. Bu kavram ve teorilerin baştan aşağı temelsiz ve kof karakteri, Marksizm karşıtı akımları felakete götürdü. Bütün saplantısı Türkiye’ye burjuva demokrasisi ya da daha iddialı olmak istediklerinde “radikal demokrasi” getirmek olan akımların, 10-15 yıl boyunca, sonunda tam bir istibdad kuracak bir siyasi iktidarı desteklemiş olmasını nitelemek için başka bir terim kullanılamaz. Marksizm karşıtı moda akımlar kendilerini rezil rüsva ettiler.

Dergimiz, Gezi ile başlayan halk isyanının ikinci yıldönümünde Yayın Kurulu adına yayınlanan bir açık mektupla bunun hesabını sordu, bu konularda en ufak bir

özeleştirilmediği yapılmamış olmasının aydın namusuna bütünüyle ters düştüğünü hatırlattı, içine düştükleri bataklıkta çırpınmakta olan akıl hocalarının aksine bu saçma fikirlere dogmatikçe saplanmayan on binlerce aydına, yüz binlerce ilerici insana Marksizmle yeniden bir tartışma başlatma çağrısı yaptı:

Size yazdığımız bu açık mektup bir uyan borusudur. Post-Marksizmin, postmodernizmin, “kültür incelemeleri”nin, kimlik politikasının fantastik dünyasında kelime ve dil oyunları ile eğlenmeye son verme çağrısı. İnsanlık düşüncesinin baskıyı, sömürüyü, eşitsizliği bu dünyanın yüzünden silmek için yaptığı büyük atılımı unutturmaya çalışan akımlara inat, sınıfı, ezilen ulusu, ezilen cinsi ve bütün öteki zulüm biçimlerini maddi temelleriyle anlamaya bir çağrı. Kimliklerimizi bencilce yaşayabileceğimiz bir dünya değil, insanın insana kulluğunun sona erdiği, her kişinin gelişmesinin bütün toplumun gelişmesinin koşulu haline geldiği bir dünya için mücadele etmeye çağrı.

Size, Tayyip Erdoğan’ın ve AKP’nin iktidarını kökünden sarsan büyük halk hareketinin, Gezi ile başlayan halk isyanının, hepimizin yüz akı olan o büyük şenliğin başlangıcının ikinci yıldönümünde yapıyoruz bu çağrısı. Gelin, yüreği solda olan aydınların Tayyip Erdoğan’la arasında var olan o büyük uçurumu yadsınamaz bir çıplaklıkla ortaya çıkartan o büyük isyanın düşünce planındaki sonuçlarını birlikte çıkaralım.⁴

Gözlerimizi Türkiye’den dünya çapındaki gelişmelere çevirdiğimizde gördüğümüz manzara aynı derecede sefalet dolu. Sol liberalizm ve postmodernizmin (“küresel köy”!) küreselleşme fetişinin kofluğu 2008 finansal çöküntüsünden sonra açıkça ortaya çıkmıştı; Trump’ın faşizan milliyetçi politikaları ve bu politikaların Biden tarafından da sürdürülmesi “küreselleşme” efsanesinin tabutuna son çiviye çaktı. “Küreselleşme” fetişi ile birlikte elbette “ulus devlet aşıldı” iddiasının gülünç sahteliği de. Günümüzde kapitalizmin üretici güçler/üretim ilişkileri çelişkinin üzerine eklenen sermayenin dünyayı bütünleştirmesi ile ulusal devletler arasındaki çelişkiyi el çabukluğuyla ortadan kaldırmaya çalışanlara inat, bu çelişkinin en vahim mahsulü klasik faşizm bile (elbette yeni biçimler altında) geri gelmiş bulunuyor.

Son moda teorilerin insana en çok acı veren iddiası “emperyalizm bitti, karşılıklı bağımlılık dönemi başladı” yavesi bu kadar yoksulluğun, açlığın, sefaletin, bu kadar bağımlılığın, emperyalizmin vahşi savaşlarının varlığında insanların akılla alay etmektir. “Küreselleşme” çökünce o efsane de bitti.

Son moda teorilerin kapitalizme tapınma yöntemlerinden biri de kapitalist devletin artık krizleri kontrol ediyor olduğu iddiasıydı. Bu da 2008 finansal çöküşünden sonra dünya çapında bir büyük depresyon başlayınca berhava oldu. Sondan bir önce çöken efsane “artık dünya savaşı çıkmaz, dünya bütünleşti” teziydi. Şimdi NATO’nun ve ABD’nin Rusya ve Çin’e karşı başlattığı taarruz dünya savaşı olasılığını elle tutulur biçimde ortaya çıkarınca bu da çöktü.

Şimdi, hiç kuşkunuz olmasın, sıra “sınıf önemini yitirdi, artık önemli olan kimlik” politikasında! Bu efsaneye son verecek olan elbette büyük devrimlerin gündeme girmesi olacak. Kapitalizmin insanlığı sürüklediği bütün bu büyük çelişkileri sadece proleter devrimleri, yani sosyal devrimler çözebilir. 2011’de başlayan dev-

4 Yayın Kurulu, “Aydınlara Açık Mektup: ‘Yetmez Ama Evet’ Tavrının Muhasebesine Çağrı”, *Devrimci Marksizm*, sayı 24, Güz 2015, s. 17-18.

rimler dalgasının, 2019'da yeniden alevlenmesinden sonra son aylarda ve haftalarda Ekvador'dan Sri Lanka'ya kadar yaşanan büyük halk hareketleri bu devrimlerin ön habercisi olacak kadar önemlidir.

Stalinizm ve Maoizm bir sonraki sayımızda

Bu yazının başından beri son 40-50 yıldır Marksizme karşı büyük bir seferberlik başlatmış düşünce akımlarıyla uğraştık. Bu sayının esas anlamının okurumuza bu akımları iyi tanıtmak, eleştirmek ve böylece neden Marksizmde ısrar ettiğimizi ortaya koymak olduğunu belirttik. Ama bir sonraki sayımızda yer alacak bir dosyada ayrıca kendilerini Marksist olarak niteleyen iki akımı da eleştiri konusu yapan yazılar yer alacak. Neden? Bu ironik durumu açıklayan nedir?

Bu iki akımın bir sonraki sayımızda ayrı bir dosya içinde yer almasının nedeni, 20. yüzyılın sosyalist inşa deneyimlerinin çöküşünde bu ikisinin rolünün belirleyici olmasında yatıyor. Postmodernizm, sol liberalizm ve diğerleri Berlin Duvarı'nın çatlaklarından sızdılar dünya solunun saflarına. Bu duvarın çökmesinin veya Tien an Men'deki dev kitlenin umutsuzca da olsa isyana durmasının nedenleri arasında, bu iki akımın Marksizmin en temel ilkelerinden tarihî bir kopuş yaşaması belirleyici bir rol oynamıştır. Bu nedenle postmodernizm, sol liberalizm ve diğerleri bu akımların açıklarını sonuna kadar istismar ederek Marksizme saldırmaktadır. Bu iki akımın eleştirisi, gerçek Marksizmin kendini bu sorun kaynağı akımlardan ayırma işlevini görecektir.

Bunu başka bir biçimde anlatmak da mümkündür. Şayet Stalinizm ile Maoizm (ve bu sonuncusunun bir varyantı olarak Enver Hoca çizgisi) Marksizmin olağan bir gelişmesi ise 20. yüzyıl sosyalizminde yaşananlar ve en önemlisi toplu çöküş süreci, Marksizmin mantıksal sonucu demektir. Dünya solunun Stalinizm ve türevleri konusunda bir türlü gerçeği kavrayamamasıdır ki, tek ülkede sosyalizm programında yani enternasyonalizmden kopuş konusunda ve onunla birlikte gelen bütün sonuçlarda böylesine ısrarlı olmasıdır ki kapıyı postmodernizme, sol liberalizme ve diğerlerine açmış, bunların genç aydınlar arasında yayılmasını kolaylaştırmıştır.

Stalinizm ve Maoizm eleştirisi, aynı zamanda, bu derginin adının neden *Marksizm* değil *Devrimci Marksizm* olduğunu da açıklamış oluyor. Kendine Marksizm diyen her akım, insanlığın sorunlarına çözüm değildir. Ancak Marksizmin 20. yüzyıl sosyalist inşa deneyimlerinde ortaya çıkan bürokrasinin eliyle çarpıtılmamış otantik programına, dünya devrimi programına sadık kalmış olan Marksizm, yani devrimci Marksizm insanlığın yaralarına çözüm olabilir. Bazıları soruyorlar, "devrimci Marksizm" ne oluyor, Marksizm doğası gereği devrimci değil midir? Bu terimi biz icat etmedik. "Devrimci Marksizm" terimi, Lenin'in yapıtlarında sık sık kullandığı bir terimdir. İşçi hareketindeki bozulmalar sonucunda Marksizm kılığında dolaşan, reformizm, oportünizm, revizyonizm, milliyetçilik vb. tarafından bozunmaya uğratılmış hareketler ile otantik ve gerçek Marksizmi ayırmak için kullanmıştır Lenin bu terimi. O mesela Bernstein'lara, Kautsky'lere, Menşeviklere, sosyal demokratlara karşı kullanıyordu, biz aynı zamanda dünya burjuvazisiyle uzlaşarak dünya devriminden vazgeçen Stalinizme ve Maoizme karşı da kullanıyoruz.

Başlardaki bir noktayı berraklığa kavuşturmak şimdi artık mümkün: Türkiye'de

11. Tez'in yayınına son vermesinden sonra sol liberalizm ve akraba akımlarla mücadele eden dergilerin *Sınıf Bilinci* ve *Devrimci Marksizm*'den ibaret olmadığını ama *11. Tez* doğrultusunda mücadelenin sadece bu dergilerde sürdürüldüğünü ifade etmiştik. Bunun sırrı şurada yatıyor: *11. Tez* de *Devrimci Marksizm* (ve öncülü *Sınıf Bilinci*) gibi sol liberalizm eleştirisini Stalinizme ve Maoizme eleştirel bir konumdan yapıyordu. Devrimci Marksist bir dergi değildi. Bu adları (biraz da o dönemin baskıcı karakteri dolayısıyla) kullanmıyordu. Ama kendini daha “Başlarcken” yazısından itibaren Sovyet ve Çin Marksizmlerinden ayırıyordu. Bu anlamda, bugün *Devrimci Marksizm*, *11. Tez*'in mirasına en yakın duran dergidir.

Militan bir teori

Bitirirken her zaman tekrarladığımız bir noktaya değinelim. Bu dergi sadece bir teori dergisi değildir. “Teorik-politik” bir dergidir. Bunun anlamı derginin üzerinde çalıştığı teorinin her zaman dünyayı değiştirmeyi hedefleyen bir teori olmasıdır. *Devrimci Marksizm* teoriyi ve bilimi şıklık adına, gösterişe yatkın tarzda, akademik kariyerleri destekleyen bir bilgiçlik olarak değil, devrim kavgasının bir kılavuzu olarak gören, kolektif bir tartışma süreci ile doğruya ulaşmayı hedefleyen bir kadronun ürünüdür. Temsil ettiği militan bir teoridir. Onun için ilk günden beri her sayısının ilk sayfasına Lenin’in *Ne Yapmalı?*’sından şu özlü sözü koymuştur: “Devrimci teori olmaksızın devrimci bir hareket olamaz.”

Bu derginin amacını en iyi anlatan 2008 yılında dünyanın yeni bir Büyük Depresyon’a girdiğini ortaya koyan ve o zamandan beri dergimizin neredeyse manifestosu vazifesini gören Yayın Kurulu yazısının sonuna doğru yer alan şu paragraftır:

Devrimci Marksizm, ilk sayısında çıkış manifestosu olarak okunabilecek “Başlarcken” başlıklı yazısında amacını şöyle tanımlamıştı: “Amacımız emperyalizm ve kapitalizmin düşünürleriyle fikri bir savaşa girmek. Eskilerin deyimiyle, düzenin temsilcileriyle bir ‘müsademe-i efkâr’a, bir fikirler savaşına giriyoruz. Amacın ne kadar doğru tanımlandığı, *The Economist*’in bir başyazısından (...) görülebilir. Uluslararası burjuvazinin bu iddialı ve bilinçli sözcüsü, bir ‘entelektüel savaş’tan söz ediyor, biz ise ‘müsademe-i efkâr’dan. Uluslararası burjuvazinin sözcüsü bu savaşın kazanılması gerektiğini söylüyor. *Devrimci Marksizm* olarak bu savaşa daveti kabul ediyoruz.”⁵

⁵ Yayın Kurulu, “Yeni Bir Dönem Açılıyor: Mali Çöküş, Depresyon, Sınıf Mücadelesi”, *Devrimci Marksizm*, sayı 8, s. 12.

Eski Sayılarımızdan

Devrimci Marksizm'in 25. sayısı (Kış 2015-2016), bugün olduğu gibi yine bir Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesinin had safhada olduğu bir dönemde çıkmıştı. AKP'nin Kürt savaşını yeniden tırmandırmasına, 12 Kasım'da Beyrut'ta, 13 Kasım'da Paris'teki katliamlar eşlik ediyor, Tekfirci örgütler saldırılarını tırmandırıyor, Suriye'de savaş sürerken Ukrayna'da bugünkü savaşın temelleri atılıyor, Libya bir silahlı çatışma girdabına sürükleniyor, Doğu'da Güney Çin Denizi'nde ABD Çin'i açıkça tehdit ediyordu.

Bugün, emperyalizmin saldırganlığı altı yıl önceye göre daha düşük bir düzeyde değil. Ukrayna, emperyalizmin Rusya'ya karşı meydan okuduğu son büyük savaşın alanı halini aldı. Güney Çin Denizi'ndeki gerilim Tayvan meselesinin kaşınması üzerinden halen sürerken, emperyalizm Çin'e karşı Pasifik'te sıra sıra ittifaklar kurarak savaşa hazırlanıyor. Bunlara ek olarak yeni bir potansiyel çatışma alanı da Kuzey Kutbu'nda beliriyor.

Tüm bunlar olurken, Marksizme sırtını dönmüş sosyalist akımlar, hareketin geçmişte savaş olgusunu anlamakta ve bütün savaşları sona erdirmek için benimsenmesi gereken stratejik ve taktik yöntemlerin geliştirilmesinde attığı dev adımları kazanılmış mevziler olmaktan bütünüyle çıkarmış, hiçbir maddi temele dayanmayan ve hiçbir gerçekliğe uymayan yavan bir pasifizmi solun tek pusulası haline getirmiş bulunuyorlar.

Bu nedenle, Devrimci Marksizm'in ana dosya konusu savaş olan 25. sayısı güncelliğini koruyor. Sayıyı edinmek için internet sayfamızdaki linki kullanabilir, veya dergimize iletisim@devrimcimarksizm.net adresinden ulaşabilirsiniz.

